

TIEDOTE**Vanhus- ja vammaispalvelut**

Koronaepidemian aikana on pidettävä huolta myös niistä kotonaan asuvista, jotka ovat jatkuvasti riippuvaisia toisen henkilön avusta sekä heidän henkilökohtaisista avustajistaan. Kuntien velvollisuutena on huolehtia avun tarvitsijoiden välttämättömästä huolenpidosta ja ohjeistuksesta siinä tapauksessa, että avun saaja tai auttaja sairastuu.

Henkilökohtaisen avun tarkoituksena on huolehtia asiakkaan välttämättömästä ruokahuollosta, hygieniasta ja mahdollisesti lääkehoidosta (mm. kauppa-apu, ruoanvalmistus, apteekki- ja viranomaisasiat).

Henkilökohtaisen avustajan työnantajana toimivan toimintaohje:

Jos henkilökohtainen avustaja sairastuu, voidaan avustaja-apu korvata seuraavasti:

- turvataan avustettavalle välttämättömät perustarpeet, vapaa-ajan toimintoihin ei sijaista voi tällä hetkellä hankkia.
- pyritään hankkimaan sijainen, joko suoraan tai ostopalveluna.
- tarvittaessa omainen voi toimia väliaikaisesti avustajana.
- työaikajoustoilla.
- ylityön teettäminen nykyisillä avustajilla heidän suostumuksellaan.
- kotihoidon palveluilla > hoidetaan vain välttämätön avunsaanti mm. pesut, ruokahuolto, lääkkeet
- avustettava voi siirtyä väliaikaisesti terveystieteiden keskuksen vuodeosastolle tai tehostettuun palveluasumiseen, jos henkilökohtainen avustaja on vastannut kotona selviytymisen kannalta välttämättömistä avuista eikä sitä voida kotihoidon turvin toteuttaa.

Toimintaohje henkilökohtaisena avustajana työskentelevälle:

- Huolehdi hyvin käsihygieniasta
- Älä mene työhön sairaana

<https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-tyontekijalle>

THL-ohjeistuksen mukaan jokainen voi omalla toiminnallaan hidastaa koronaviruksen leviämistä. Sosiaalisten kontaktien vähentäminen on nyt tärkeää myös terveille ihmisille, koska siten hidastetaan epidemian leviämistä. Vältä siis ihmisjoukkoja ja tungoksia ja pidä vähintään metrin etäisyyttä kanssaihmiisi.

Omaa ja läheistensä tartuntariskiä voi myös alentaa huolehtimalla käsi- ja yskimishygieniasta.

- Pese kädet vedellä ja saippualla usein ja huolellisesti, ainakin 20 sekunnin ajan.
- Käytä alkoholipohjaista käsihuuhdetta, jos et voi pestä käsiäsi.
- Älä koskettele silmiä, nenää tai suuta, ellei ole juuri pessyt käsiäsi.

- Yski ja aivasta kertakäyttöiseen nenäliinaan ja laita nenäliina heti roskeen. Jos sinulla ei ole nenäliinaa, yski tai aivasta hihaan, älä käsiisi.

Avustajien suojautuminen koronaepidemian aikana

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut 31.3.2020 ohjeen kotiin annettavien palvelujen työntekijöiden suojautumisesta. Tarkoituksena on suojata riskiryhmiin kuuluvia asiakkaita mahdolliselta avustajan kantamalta taudilta. Tämänhetkisen tiedon perusteella yli 70-vuotiaat henkilöt ovat muita alttiimpia saamaan vakavan koronavirusinfektion. Riskiryhmiin kuuluu iäkkäiden henkilöiden lisäksi pitkäaikaissairaita ja vammaisia henkilöitä. Riskiryhmiin luetaan näiden lisäksi henkilöt, joilla on sellainen vakava perussairaus tai vamma joka merkittävästi huonontaa keuhkojen tai sydämen toimintaa tai elimistön vastustuskykyä, esimerkiksi:

- vaikea-asteinen sydänsairaus
- huonossa hoitotasapainossa oleva keuhkosairaus
- diabetes, johon liittyy elinvaurioita
- krooninen maksan tai munuaisen vajaatoiminta
- vastustuskykyä heikentävä tauti, kuten aktiivisessa solunsalpaajahoidossa oleva syöpätauti
- vastustuskykyä voimakkaasti heikentävä lääkitys (esimerkiksi suuriannoksinen kortisonihoito)

Henkilökohtaisen avun osalta ohjeistus avustajien suojautumisesta on seuraava:

- Kun avustettava on terve ja oireeton eikä kuulu riskiryhmään: noudata koronatilanteessa annettuja yleisiä hygieniaohteita, avustajalla ei ole tarvetta erillisille suojarusteille.
- Kun avustettava on terve ja oireeton, mutta kuuluu riskiryhmään: avustajan on käytettävä kertakäyttöistä kirurgista suu-nenäsuojusta tai kertakäyttöistä kankaista suojainta, esimerkiksi huivia. Kankaista suojainta käytetään vain kerran ja se joko pestään tai hävitetään käytön jälkeen.
- Kun avustettava on sairastunut hengitystieinfektioon: avustajan on käytettävä kertakäyttöistä kirurgista suu-nenäsuojusta, suojakäsineitä sekä suojatakia tai esiliinaa.

Ensisijaisesti työnantajien tulee hankkia asianmukaiset suojarusteet avustajiensa käyttöön ja toimittaa hankinnoista kuitit vammaispalvelujen toimistolle. Koska suojarusteissa on tällä hetkellä yleisesti saatavuusongelmia, hankkii Muuramen vammaispalvelut suojarusteita myös avustajien käyttöön, jos työnantaja ei itse pysty niitä muutoin hankkimaan.

Avustajat joiden avustettava sairastuu ylähengitystieinfektioon, tulee olla yhteydessä vammaispalveluun, jotta voidaan tarvittaessa järjestää suojarusteita.

Henkilökohtaisen avustajan sairastuessa

Muuramen kunta ei koronaepidemian aikana edellytä, että avustajan sairauslomasta toimitetaan lääkärintodistus, jos kyseessä on hengitystieinfektio. Avustaja voi ilmoittaa työnantajalle sairaudestaan omalla ilmoituksellaan, kuten viranomaiset ovat suositelleet.

Omaan ilmoitukseen perustuen henkilökohtainen avustaja voi olla työnantajan myöntämällä luvalla pois 9 kalenteripäivää, jos kyseessä on hengitystieinfektio. Muissa sairauksissa tarvitaan edelleen sairauslomatodistus.

Jos työntekijä on määrätty olemaan poissa työpaikalta sairastumisen tai sairastumisepäilyn vuoksi, työnantaja maksaa palkan samoin perustein kuin sairausloman ajalta. Heta-liittoon kuuluvan työnantajan avustajalla on oikeus jäädä hoitamaan alle 10-vuotiasta tai vammaista lasta tämän äkillisen sairastumisen vuoksi. Palkallinen poissaolo voi olla korkeintaan kolme työpäivää. Heta-liittoon kuulumattomien työnantajien avustajilla ei ole oikeutta hoitaa palkallisesti sairasta lasta kotona. Kela voi maksaa tartuntatautipäivärahaa, kun työntekijä on määrätty karanteeniin (tartuntatautilaki 60 §) koronaviruksen leviämisen estämiseksi. Alle 16-vuotiaan huoltajalla on oikeus tartuntatautipäivärahaan, jos lapsi on määrätty karanteeniin eikä huoltaja voi siksi tehdä työtä. Lisätietoja tartuntatautipäivärahasta löytyy Kelan verkkosivuilta (kela.fi).

Eduskunta on päättänyt muuttaa työsopimuslakia väliaikaisesti ajalle 1.4.-30.6.2020. Tänä poikkeusaikana lomautusilmoitus on annettava 5 vuorokautta ennen lomautuksen alkamista. Normaalisti ilmoitusaika on 14 vuorokautta. Kysymys on mahdollisuudesta eli työnantajan ei ole pakko lyhentää ilmoitusaikaa. Näin voi olla esimerkiksi silloin, jos henkilökohtaista avustajaa tarvitaan töihin alkuperäisellä 14 vuorokauden ilmoitusajalla.

Jos lomautusta ei voi ennakoida (esim. työnantajan äkillinen sairaalahoito tai työnantajan asuinyksikkö kieltää ulkopuolisten käynnit), työntekijällä on työvuoroluetteloon merkittyjen työvuorojen perusteella oikeus saada peruspalkkansa ilman työaikalisää, kuitenkin enintään 14 päivän ajalta (enintään 8h/pv). 15 vrk alkaen tehdään lomauttamisilmoitus. Lomautuksesta on ilmoitettava palkanlaskentaan tunti- ja vuorokauspalkkain palauttamisen yhteydessä. Koronavirusepidemiatilanne voi aiheuttaa tilanteita, joissa lomautusta ei voi ennakoida ja työvuoro joudutaan peruuttamaan ilman enakkoon tehtyä lomautusilmoitusta. Lomautuksen ajalta työntekijä hakee työttömyyskassalta tai Kelalta korvausta.

Ystävällisin terveisin

Anita Myllymäki
Vammaispalvelun ohjaaja
p. 014-659 693
anita.myllymaki@muurame.fi

Tiina-Emilia Seppänen
Vanhus- ja vammaispalvelun johtaja
014-659 910
tiina-emilia.seppanen@muurame.fi